۶۹) روایت سکونی:

«علی بن محمد، عن ابن جمهور، عن أبیه، عن فضالة بن أیوب، عن السکونی قال: دخلت علی أبی عبد الله علیه السلام وأنا مغموم مکروب، فقال لی: یا سکونی مما غمک؟ قلت: ولدت لی ابنة فقال: یا سکونی علی الأرض ثقلها وعلی الله رزقها، تعیش فی غیر أجلک وتأکل من غیر رزقک، فسری والله عنی فقال لی: ما سمیتها؟ قلت: فاطمة، قال آه آه ثم وضع یده علی جبهته فقال: قال رسول الله صلی الله علیه وآله: حق الولد علی والده إذا کان ذکرا أن یستفره أمه، ویستحسن اسمه، ویعمله کتاب الله ویطهره، ویعلمه السباحة وإذا کانت أنثی أن یستفره أمها، ویستحسن اسمها، ویعلمها سورة النور، ولا یعملها سورة یوسف، ولا ینزلها الغرف، ویعجل سراحها إلی بیت زوجها، أما إذا سمیتها فاطمة فلا تسبها ولا تلعنها ولا تضربها»[1]

[والله عنی: ظاهراً این عبارت از سکونی است و یعنی والله کشف ابوعبد الله غمّی عنّی/ یستفره امّه: مادرش را گرامی دارد، به مادرش دشنام ندهد./ سراح: آزاد کردن/ لاینزلها الغُرَف: زنان را در بالا خانه ها، منزل ندهید. (این مضمون در روایات بسیاری وارد شده[2] و محل تفسیرهای مختلف است: برخی گفته اند این حکم به این جهت بوده است که بالا خانه ها در روزگار رسول الله، دیوار نداشته و حضور در آنجا موجب چشم چرانی می شده است.[3]

ما می گوییم:

روایت هم در فراز «یستفره» و هم در عبارت پایانی دال بر منع از سبّ است. البته قسمت پایانی، به نوعی اشاره به تکریم فاطمة الزهرا (س) است و سبّ را در فرض اینکه نام زن فاطمه باشد، «اشدّ کراهةً» یا «اشدّ حرمّةً» می کند. (و لذا می توان گفت که شرط در این عبارت با توجه به صدر روایت، مفهوم ندارد)

۷۰) روایت علی بن سوید:

« عدة من أصحابنا، عن سهل بن زیاد، عن إسماعیل بن مهران، عن محمد بن منصور الخزاعی، عن علی بن سوید، ومحمد بن یحیی، عن محمد بن الحسین عن محمد بن إسماعیل بن بزیع، عن عمه حمزة بن بزیع، عن علی بن سوید، والحسن بن محمد، عن محمد بن أحمد النهدی، عن إسماعیل بن مهران، عن محمد بن منصور، عن علی بن سوید قال: کتبت إلی

۱ . همان، ج۶، ص۴۸

۲ . من لایحضره الفقیه، ج۱، ص۳۷۴/ النواد (راوندی)، ص۱۳۵

۳ . لوامع صاحب قرانی، ج۴، ص۳۶۱

أبی الحسن موسی (علیه السلام) وهو فی الحبس کتابا أسأله عن حاله وعن مسائل کثیرة فاحتبس الجواب علی أشهر ثم أجابنی بجواب هذه نسخته: بسم الله الرحمن الرحیم الحمد لله العلی العظیم الذی بعظمته ونوره أبصر قلوب المؤمنین، ... لیس من أخلاق المؤمنین الغش ولا الأذی ولا الخیانة ولا الکبر ولا الخنا ولا الفحش ولا الامر به»[1]

۷۱) روایت اول تحف العقول:

«و قال صلی الله علیه وآله: أبعدکم بی شبها البخیل البذی الفاحش»[2]

۷۲) روایت دوم تحف العقول:

«(وصفه علیه السلام المتقین) ❋ قال – بعد حمد الله والثناء علیه : إن المتقین فی الدنیا هم أهل الفضائل، منطقهم الصواب... بعیدا فحشه، لینا قوله»[3]

۷۳) روایت سوم تحف العقول:

«قیل: فما اللؤم ؟ قال: قلة الندی وأن ینطق بالخنی»[4]

[لؤم: دنائت، لئیم بودن/ ندی: جود و خیر/ خَنا: فحش]

۷۴) روایت چهارم تحف العقول:

«و أما حق اللسان فإکرامه عن الخنی وتعویده علی الخیر وحمله علی الادب»[5]

۷۵) روایت پنجم تحف العقول:

«یا عیسی قل لهم: قلموا أظفارکم من کسب الحرام. وأصموا أسماعکم من ذکر الخناء. وأقبلوا علی بقلوبکم، فإنی لست ارید صورکم»[6]

ما می گوییم:

روایت دشنام شنیدن را تحریم می کند و به طریق اولی، انجام آن حرام خواهد بود.

۷۶) روایت ابن مسکان:

« قال ابن مسکان وقال الحسن : سمعنا ابا عبد الله علیه‌السلام یقول : مرت برسول الله صلی‌الله‌علیه‌وآله امرأة بذیة]۲۵[وهو یأکل فقالت یا محمد صلی‌الله‌علیه‌وآله :انک لتأکل

۱ . الکافی – ط الاسلامیة ، ج۸، ص۱۲۶

۲ . تحف العقول، ص۴۴

۳ . همان، ص۱۵۹

۴ . همان، ص۲۲۵

۵ . همان، ص۲۵۶

۶ . همان، ص۴۹۹

اکل العبد وتجلس جلوسه فقال لها : ویحک وأی عبد اعبد منی؟ فقالت اما فناولنی لقمة من طعامک فناولها رسول الله صلی‌الله‌علیه‌وآله لقمة من طعامه فقالت : لا والله الا الی فی من فیک قال : فاخرج اللقمة من فیه فناولها ایاها فاکلتها قال أبو عبد الله علیه‌السلام فما اصابت بذاء حتی فارقت الدنیا»[1]

[ناولنی: عطا کن به من]

ما می گوییم:

روایت دال بر ناپسند بودن صفت بذاء (فحاشی) است.

۷۷) روایت ابی بصیر:

« عنه، عن محمد بن علی، عن الحسن بن محبوب، عن هشام بن سالم، عن أبی بصیر، عن أبی جعفر علیه السلام، ان النبی صلی الله علیه وآله أوصی رجلا من من بنی تمیم، قال: ایاک واسبال الازار والقمیص، فان ذلک من المخیلة، والله لا یحب المخیلة، وقال أبو عبد الله علیه السلام: ما جاز الکعبین من الثوب ففی النار. وقال علیه السلام: ثلاث إذا کن فی المرأة فلا تتحرج أن تقول انها فی جهنم، البذاء والخیلاء والفخر »[2]

[اسبال: بلند کردن/ مخیله: کبر و تکبر/ خُیَلاء: تکبر/ تتحرّج: سخت نیست]

ما می گوییم: این مطلب در روایت دیگری هم مورد اشاره است:

« حدثنا محمد بن الحسن رضی الله عنه قال: حدثنا سعد بن عبد الله، أحمد بن محمد بن خالد، عن محمد بن عیسی، عن محمد بن سنان، عن العلاء بن فضیل، عن أبی عبد الله علیه السلام قال: ثلاث إذا کن فی الرجل فلا تحرج أن تقول: إنه فی جهنم: الجفاء والجبن والبخل، وثلاث إذا کن فی المرأة فلا تحرج أن تقول: إنها فی جهنم البذاء والخیلاء والفجر»[3]

۷۸) روایت خصال:

« حدثنا أبی رضی الله عنه قال: حدثنا أحمد بن إدریس، عن محمد بن أحمد قال :روی الحسن بن علی بن أبی عثمان، عن موسی المروزی، عن أبی الحسن الأول علیه السلام قال: قال رسول الله صلی الله علیه وآله: أربع یفسدن القلب وینبتن النفاق فی القلب کما ینبت الماء الشجر: استماع اللهو، والبذاء [۲]، واتیان باب السلطان، وطلب الصید.»[4]

---

[1] . الزهد، ص۱۱

[2] . المحاسن، ج۱، ۱۲۴

[3] . الخصال، ص۱۵۸

[4] . همان، ص۲۲۷

۷۹) روایت عیون اخبار الرضا

« حَدَّثَنَا أَبِی رَضِیَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ حَدَّثَنَا سَعْدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عِیسَی بْنِ عُبَیْدٍ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ یَحْیَی عَنْ جَدِّهِ عَنْ یَعْقُوبَ الْجَعْفَرِیِّ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا الْحَسَنِ)ع(یَقُولُ لَا بَأْسَ بِالْعَزْلِ فِی سِتَّةِ وُجُوهٍ الْمَرْأَةِ الَّتِی أَیْقَنَتْ أَنَّهَا لَا تَلِدُ وَ الْمُسِنَّةِ وَ الْمَرْأَةِ السَّلِیطَةِ وَ الْبَذِیَّةِ وَ الْمَرْأَةِ الَّتِی لَا تُرْضِعُ وَلَدَهَا وَ الْأَمَةِ»[1]

ما می گوییم:

۱. برخی از مترجمین، سلیطه را پرخاشگر و بذیّه را فحاشی و بدزبانی معنی کرده اند.[2]

۸۰) روایت معانی الاخبار:

سابقاً روایتی را از امام سجاد خواندیم که در آن به گناهان مختلف که آثار وضعی مختلف دارند اشاره می کند، مطابق این روایت، امام زین العابدین در بیان گناهانی که «تکشف الغطاء» می فرمایند:

«و الفحش من القول»[3]

ما می گوییم: اطلاق گناه بر این عمل دال بر حرمت است.

۸۱) روایت معدن الجواهر:

« وقال أمیر المؤمنین علیه السلام : تسعة اشیاء قبیحة وهی من تسعة انفس اقبح : ضیق الذرع من الملوک والبخل من الاغنیاء والصبوة من الکهول والقطیعة من الرؤساء والفجور من العلماء والکذب من القضاة والظلم من الولاة والزمانة من الاطباء والبذاء من النساء.»[4]

[ضیق الذرع: بسته بودن دست، کسی که عطا ندارد/ قطیعه: جیره، مقرری/ زمانه: آفت در قوا و بیماری مزمن، زمین گیر شدن]

۸۲) روایت ابن ابی یعفور:

« أبو القاسم جعفر بن محمد بن قولویه رحمه‌الله عن أبیه عن سعد بن عبد الله عن أحمد بن الحسن بن علی بن فضال عن أبیه عن علی بن عقبة وذبیان بن حکیم الاودی عن موسی بن اکیل عن عبد الله بن ابی یعفور عن أخیه عبد الکریم بن ابی یعفور عن ابی جعفر علیه‌السلام

---

[1] . عیون اخبار الرضا، ج۱، ص۲۷۸

[2] . ترجمه عیون اخبار الرضا، ج۱، ص۵۶۸؛ مترجم: حمیدرضا مستفید و علی رضا غفاری

[3] . معانی الاخبار، ص۲۷۰

[4] . معدن الجواهر و ریاضة الخواطر، ص۶۷

قال : تقبل شهادة المرأة والنسوة إذا كن مستورات من اهل البيوتات معروفات بالستر والعفاف مطيعات للازواج تاركات البذاء والتبرج إلى الرجال فی اندیتهم»[1]

۸۳) وصیت امام صادق:

« وقال علیه السلام لولده محمد الباقر علیه السلام: کف الأذی رفض البذاء [۱]، واستعن علی الکلام بالسکوت، فإن للقول حالات تضر، فاحذر الأحمق»[2]

۸۴) روایت علی بن جعفر:

« وروی علی بن جعفر ، عن أبیه ، عن جده ، عن علی بن الحسین علیه‌السلام انه کان یقول لبنیه :«جالسوا أهل الدین والمعرفة ، فان لم تقدروا علیهم فالوحدة انس وأسلم ، فان أبیتم إلا مجالسة الناس. فجالسوا أهل المروات فانهم لا یرفثون فی مجالسهم»[3]

۸۵) روایت صدوق:

« و سمع رسول الله صلی‌الله‌علیه‌وآله امرأة تسب جاریه لها وهی صائمة ، فدعا رسول الله صلی‌الله‌علیه‌وآله بطعام فقال لها : کلی ، فقالت : إنی صائمة ، فقال : کیف تکونین صائمة وقد سببت جاریتک إن الصوم لیس من الطعام والشراب فقط »[4]

۸۶) روایت ولید:

« فصل فی غضب عثمان من إقامة الحد علی الولید

وَ لَمَّا حَضَرَ الْوَلِیدُ لِإِقَامَةِ الْحَدِّ عَلَیْهِ أَخَذَ عُثْمَانُ السَّوْطَ فَأَلْقَاهُ إِلَی مَنْ حَضَرَهُ مِنَ الصَّحَابَةِ وَ قَالَ وَ هُوَ مُغْضَبٌ مَنْ شَاءَ مِنْکُمْ فَلْیَقُمِ الْحَدَّ عَلَی أَخِی فَأَحْجَمَ الْقَوْمُ عَنْ ذَلِکَ فَنَهَضَ أَمِیرُ الْمُؤْمِنِینَ)ع(وَ بِیَدِهِ السَّوْطُ إِلَی الْوَلِیدِ فَلَمَّا رَآهُ الْوَلِیدُ یَقْصِدُ نَحْوَهُ لِیَضْرِبَهُ نَهَضَ مِنْ مَوْضِعِهِ لِیَنْصَرِفَ فَبَادَرَ إِلَیْهِ)ع(فَقَبَضَهُ فَشَتَمَهُ الْوَلِیدُ فَسَبَّهُ أَمِیرُ الْمُؤْمِنِینَ)ع(بِمَا کَانَ أَهْلَهُ وَ تَعْتَعَهُ حَتَّی أَثْبَتَ إِقَامَةَ الْحَدِّ عَلَیْهِ فَاسْتَشَاطَ عُثْمَانُ مِنْ ذَلِکَ وَ قَالَ لَهُ لَیْسَ لَکَ أَنْ تُتَعْتِعَهُ یَا عَلِیُّ وَ لَا لَکَ أَنْ تَسُبَّهُ فَقَالَ لَهُ)ع(بَلْ لِی أَنْ أَقْهَرَهُ عَلَی الصَّبْرِ عَلَی الْحَدِّ وَ مَا سَبَبْتُهُ إِلَّا لِمَا سَبَّنِی بِبَاطِلٍ

[1] . تهذیب الاحکام، ج۶، ص۲۴۲

[2] . بحار الانوار، ج۷۵، ص۱۶۱

[3] . مسائل علی بن جعفر، ص۳۳۷

[4] . من لا یحضه الفقیه، ج۲، ص۱۰۹

فَقُلْتُ فِيهِ حَقّاً ثُمَّ ضَرَبَهُ بِالسَّوْطِ وَ كَانَ لَهُ رَأْسَانِ أَرْبَعِينَ جَلْدَةً فِي الْحِسَابِ بِثَمَانِينَ فَحَقَدَهَا عَلَيْهِ عُثْمَانُ»[1]

[تعتع: او را به سختی تکان داد/ استشاط: غضبناک شد، از کوره در رفت/ و هو مغضب: عثمان به خشم آمده شده بود/ احجم: خودداری کرد]

ما می گوییم:

۱. روایت سند ندارد

۲. معلوم نیست که آنچه حضرت در مقام تقاص گفته اند، واقعاً سبّ بوده باشد.

[1] . الجمل و النصرة لسید العترة فی حرب البصرة، ص۱۷۹